

Boris JANÍČEK, *Odsun Němců z Vranovska po druhé světové válce*, Bakalářská práce Historického ústavu FF JU, České Budějovice 2008, 77 s., včetně tabulkové, mapové, černobílé a barevné fotografické přílohy (9 s.).

Posudek vedoucího bakalářské práce

Student Historického ústavu FF JU Boris JANÍČEK si ve své bakalářské práci, kterou výstižně nazval *Odsun Němců z Vranovska po druhé světové válce* uložil za hlavní cíl zachytit proces vývoje a působení události navazující bezprostředně na největší konflikt historie a jejich dopadu na několik vesnic na jižní Moravě, konkrétně na Vranovsku. Autor této bakalářské práce se proto pokouší tak poodhalit dění na jihomoravském venkově, respektive v jeho zcela malé části, mikroregionu Vranovska.

V části *Úvod* (s. 7-10) jsou analyzovány použité prameny a literatura. V části *III. Společná minulost* (s. 11-20) jsou dvě podčásti: *3.1. Středověk a novověk* (s.11-13), *3.2. Cesta krize* (s. 13-21) ukazuje dlouholeté společné klidné spoluzití Čechů a Němců na Vranovsku. Následuje část zcela věnovaná základní problematice celé bakalářské práce: *IV. Vranovsko a německé obyvatelstvo* (s. 22-37) pečlivě analyzující rozložení německého osídlení na Vranovsku. Zkoumaná oblast zahrnovala tyto obce a místa: Vranov nad Dyjí, Čížov, Frajštejn, Horní Břečkov, Chvaletice, Jazovice, Lančov, Lesná, Lukov, Milíčovice, Nový Petřín, Obšiv, Podmyče, Stálky, Starý Petřín, Šafov, Štítary, Šumná, Vršovice (k tomu patří též názorný mapový náčrt v přílohové části). Následuje stěžejní část celé práce: *V. Odsun za hranice* (s. 38-54), která se dále člení na další čtyři podčásti: *5.1. Datace* (s. 39-40), *5.2. Mocenská otázka* (s. 41-44), *5.3. Aktéři odsunu* (s. 45-51), *5.4. Počet vysídlelců* (s. 52-54), která pečlivě analyzuje odsun Němců za státní hranice tehdejší ČSR. Autor zde správně uvádí, že v průběhu několika týdnů německou majoritou osídlené Vranovsko ztratilo v podstatě nediferenciovanou cestou většinu svého původního obyvatelstva jeho přesunem za blízké hranice do Rakouska obsazeného sovětskou armádou. Dále je správně uvedeno, že množství lidí, odsunutých v rámci tzv. organizovaného odsunu, nebylo již nijak vysoké a na celkovém počtu se promítlo jen několika málo procenty. Na zdejším odsunu se výrazným způsobem podepsal i vesnický charakter celé krajiny Vranovska. Kromě zcela zřejmých projevů technického rázu, jako bylo odvážení lidí v žebříňácích apod., také na sociální skladbě, která byla určující při obsazování novými osídlenci. Ti pochopitelně vždy dávali přednost živnostenským podnikům a vyhýbali se domům ve špatném stavu a vyvíjeli tak tlak na provádění odsunu z pozice svých vlastních zájmů. Ze zdejšího lokálního vesnického rázu vybočovala jen vodní elektrárna ve Vranově, která byla záhy jako důležitý podnik znárodněna a jejíž provoz byl v přelomových dnech zajišťován, podobně jako v jiných místech pohraničí ČSR, přítomností specialistů německé národnosti. Lze proto říci, že Vranov nad Dyjí, největší obec okolí, byla stejně jako ostatní vesnice Němci vysídlena velmi záhy po skončení války. Na odsunu se podílely utvářející se zvláštní složky SNB, partyzáni a utvářející se státní orgány ČSR. Přímá účast sovětské armády nebyla z použitých pramenů ani literatury prokázána, nicméně její přítomnost představovala v celém procesu transferu, odsunu (vyhánění) Němců významného spolutvůrce (srov. např. V.III. Aktéři odsunu, s. 45-51).

V části *VI. Závěr* (s. 55-57) rekapituluje B. Janíček dosažené závěry celého svého bádání, když uvádí: „*Poválečnou destrukcí původní místní mocenské struktury se uvolnily cesty nekontrolovaného nakládání se státním majetkem, majetkem původního obyvatelstva a konečně a především s Němci samotnými. Střet legitimacy. Tak by se dala doslovně vyjádřit důležitá rovina mocenských poměrů v prvních mírových týdnech. Z pohledu Čechů (popř. Slováků) kompetentní mocenské orgány a skupiny se na Vranovsku střetávaly ve složité, nevyjasněné situaci. Oporou celé soustavy byla právě legitimita obnoveného československého státu a jeho jednotlivých institucionálních složek nebo různých skupin, které*

se k němu hlásily. Další úroveň napětí tvořil vztah mezi původním obyvatelstvem a realizátory odsunu, kteří často neměli citové vazby k vyliďňovanému kraji jako místní. Oprávnění (legitimita) vykázaní Němců za hranice - násilného aktu, neslučitelného s demokratickými ideály poválečného světa - pramenilo z ještě hrůznější zkušenosti porušování zásad lidské morálky. A výjimečnost poválečného stavu, uvědomování si převratných změn, které konfliktně boří staleté vazby, se přirozeně odrazilo i v místních podmínkách Vranovska. Z monotónně se opakujících, až patetických konstatování místního tisku o „nových úkolech“ a „nové době“ se nedozvíme příliš mnoho. Daleko věrohodněji a plastičtěji působí informace od přímých účastníků poválečných událostí, kteří zakládali nové instituce a působili na události v době masového vyliďňování a zalidňování celé oblasti. V rozbourané době pramenilo odůvodnění takového přístupu z oboustranné neschopnosti vzájemného národnostního soužití Čechů a Němců na území ČSR. Zatímco je legitimita odsunu typicky vnímána prameny institucionální povahy jako neoddiskutovatelná, v očích těch, kteří ho podstoupili, je zpochybněna nelidským zacházením vůči „odsouvaným“. Zmíněné vztahy dopadly na pohraničí celou svou vahou. Byly určujícím motivem pro vysídlení i „odsouvající“ a měly posléze svou závažnost i pro nově příchozí. Odsun zřetelně tvořil páteř poválečného života na Vranovsku po celou dobu jeho provádění.“ (s. 55-56)

Nedílnou součástí bakalářské práce je VII. Použité prameny a literatura (s. 58-60) a VIII. Přílohy (s. 61-70) a IX. Seznam zkratek (s. 71). Přílohy jsou autorem vhodně prezentovány v podobě 3 tabulek, jednoho mapového náčrtu Vranovska a 11 vybraných dokumentárních barevných a černobílých fotografií. Ty jsou velice potřebné pro každého badatele, který se zabývá zkoumaným obdobím let 1939-1945 a mají i svou významnou vypovídací hodnotu. Ocenění si zaslouhuje i pečlivě provedený poznámkový aparát pod čarou v počtu 137 odkazů.

Jako vedoucí bakalářské práce také hodnotím pozitivně i to, jak velký posun žádoucím směrem učinil Boris Janíček v podobě potřebných rozšiřujících konzultací, včetně doby mého pobytu v nemocnici.

Závěrem je možno konstatovat, že současná bakalářská práce pana Borise Janíčka plně splňuje požadavky kladené na tento druh práce a má i všechny nezbytné předpoklady pro její úspěšné obhájení.

Proto předloženou bakalářskou práci s radostí doporučuji k obhajobě a hodnotím ji známkou **v ý b o r n ě**.

V Českých Budějovicích dne 8. srpna 2008

PhDr. et PaedDr. Jiří DVORÁK, Ph.D.